

באחרונה נשמעים אצלנו המושגים "מרחב ביוספרי" ו"פיתוח בר קיימא", אבל רק מעטים יודעים מהי משמעותם. את היישום בשטח אפשר יהיה לראות בשנים הקרובות בפארק רמת מנשה, שגם כיום הוא אחד האזורים היפים בארץ. המועצה האזורית מגידו מובילה תוכנית אב למרחב ביוספרי, אשר תבטיח את שימור הטבע לצד התיישבות, תעסוקה ופיתוח

רותי כהן

פארק רמת מנשה, השוכן מדרום לכרמל, בין יקנעם לקיבוץ גלעד, הוא מהאזורים היפים בארץ. המאפיין העיקרי שלו הוא שילוב של יערות, מרחבים פתוחים, שדות ומטעים, מעיינות ופלגים זורמים. הפארק, המשתרע על כ-84 אלף דונם, כולל את היערות, שמורות הטבע, שטחי החקלאות ושדות המרעה, וכן שישה יישובים כפריים. בעונות החורף והאביב מתקשטת רמת מנשה במרבדים של פריחות. עמק השלום, שבמרכז הפארק, מתכסה באלפי כלניות, נוריות, אירוסים, סחלבים ועוד. יער הרקפות שליד קיבוץ גלעד מושך אליו מטיילים רבים, ולאורך הנחלים הזורמים צומחים עצי ערבה מחודדת ושיחי פטל קדוש. איך מבטיחים את שמירת כל היופי הזה, לצד קיומם של היישובים הסמוכים, הקמת שכונות הרחבה, פיתוח עסקים תיירותיים ומקורות תעסוקה נוספים? התשובה: השמורה הביוספרית.

גשר בנחל השופט. למעלה: מראה כללי של עמק השלום • צילומים: עמרי אילת

מחויבות לדורות הבאים

הרעיון העומד בבסיס השמורה הביוספרית הוא שילוב של שימור משאבי הטבע עם פיתוח הדיור ומושכל, שאינו מכלה את המשאבים, ואף מאפשר להתקיים מהם כלי לפגוע בהם לטווח הארוך. תמר דיין, פרופסור לזואולוגיה באוניברסיטת תל-אביב ויו"ר ועדת האדם והביוספרה של אונסקו בישראל, מסבירה את עקרונות תוכנית האב של המרחב הביוספרי במגידו:

"במילה 'מרחב' אנו מגדירים את התחום הגאוגרפי שבו יתקיים התהליך, ובמקרה זה - מרחב המועצה האזורית מגידו. המילה 'ביוספרה' מגדירה את התחום שבו מתרחשים כל סוגי החיים על פני כדור הארץ. המרחבים הביוספריים הם אזורים המיועדים לקדם פיתוח בר קיימא, ויש כמה סוגים של מרחבים כאלה ברחבי העולם. אלה הם גרעינים שמורים, המוגנים באופן סטטוטורי, החל משמורות טבע, דרך פעילות אדם ועד אזורים מעורבים. מרחב ביוספרי אינו שמורת טבע, כי אם מקום בו מתנהלים חיי אדם וחיי קהילה. האתגר הגדול של האלף השלישי הוא שהדור הנוכחי יחיה בכבוד, אך ישאיר אחריו משהו גם לדורות הבאים."

מנהל אזור מנשה והשרון של קק"ל ומתאם המרחב הביוספרי, שלמה ברנד, מדגיש כי הרעיון מבוסס על התוכנית של אונסקו, הנקראת MAB (Man And the Biosphere) - "האדם והביוספרה": "המרחב הביוספרי הוא אזור שתושביו, מקבלי ההחלטות, משלבים במודע את כל ממשקי החיים השגרתיים בתחומי החקלאות, המגורים, הקהילה ועוד, תוך הקפדה על איזון בין פיתוח ובין שימור של ערכים אקולוגיים בשטחים שבהם הם מנהלים את חייהם."

לדבריו, מגמות גידול האוכלוסייה בעולם והדרישה המתמדת לעלייה ברמת החיים מביאות לצריכה גוברת של משאבים ותשתיות, בדרך כלל יותר ממה שהאדם צריך באמת. מתוך הבנה שכבר היום אנחנו "צורכים" מהרזרבות המיועדות לדורות הבאים, נולד הצורך לשמר מנגנונים טבעיים המספקים שירותים תומכי חיים, כך שימשיכו להתקיים גם אחרינו.

חנן ארז, ראש המועצה האזורית מגידו: "אנחנו חיים באזור ייחודי, והמיקום הזה מחייב אותנו לפעול לשמירתו. עלינו להמשיך ולקיים את הביוספרה שלנו לא רק למען 13 היישובים שבתחומנו, אלא למען הירוק והשטחים הפתוחים ואל מול התפשטות הנדל"ן. אנחנו חייבים זאת לכל תושבי מדינת ישראל ולכל הדורות הבאים. בתוכנית מתאר ארצית מס' 35 הוגדר האזור שלנו כבעל רגישות גבוהה ביותר, אשר מחייבת, מצד אחד, תוכנית שימור, ומצד שני צמיחה דמוגרפית ופיתוח תעסוקה ותיירות. הבנו שאסור לנו לחזור על שגיאות הישגות בטון ומלטי של הקמת המדינה, שבצדן הישגים רבים אבל גם בכייה לדורות."

ארז מבקש להוביל את האזור שבראשו הוא עומד, להיות דגם למרחב ביוספרי ולמלא תפקיד לאומי בתחום הזה. אנשי המועצה מאמינים כי ביכולתם להפוך

למרכז של ידע, ניסיון, חינוך ומחקר, וכן של תיירות שתפתח סביב הנושא הביוספרי. התהליך, שכבר יצא לדרך, מבוסס על מעורבות אקטיבית של הקהילות ועל יצירת הסכמות לגבי עתידים המשותף של בני האדם וערכי הטבע, המתקיימים אלה לצד אלה.

ובינתיים - הזמנה לטיול

לפארק רמת מנשה ניתן להגיע מכביש 66 - בכניסה ליערות הזורע. קק"ל הכשירה בפארק דרך נוף שאורכה כ-27 ק"מ, המשולטת לכל אורכה בשלטי הכוונה. הדרך מתאימה הן להליכה והן למעבר רכב פרטי. לשוחרי הרכיבה על האופניים הוכשר שביל מיוחד, שתחילתו בסמוך למרכז המידע שבכניסה לפארק.

במהלך הטיול בפארק כדאי לבקר בכמה נקודות יפות המצויות בשטחו:

- **נחל השופט** - מנקודת היציאה מובילה דרך משולטת היטב; סעו בה עד חניון החרובים. בנחל

זורמים מים כל ימות השנה. הדרך עצמה מוצלת ועוברת בסמוך למפל קטן ובִּרְכָה.

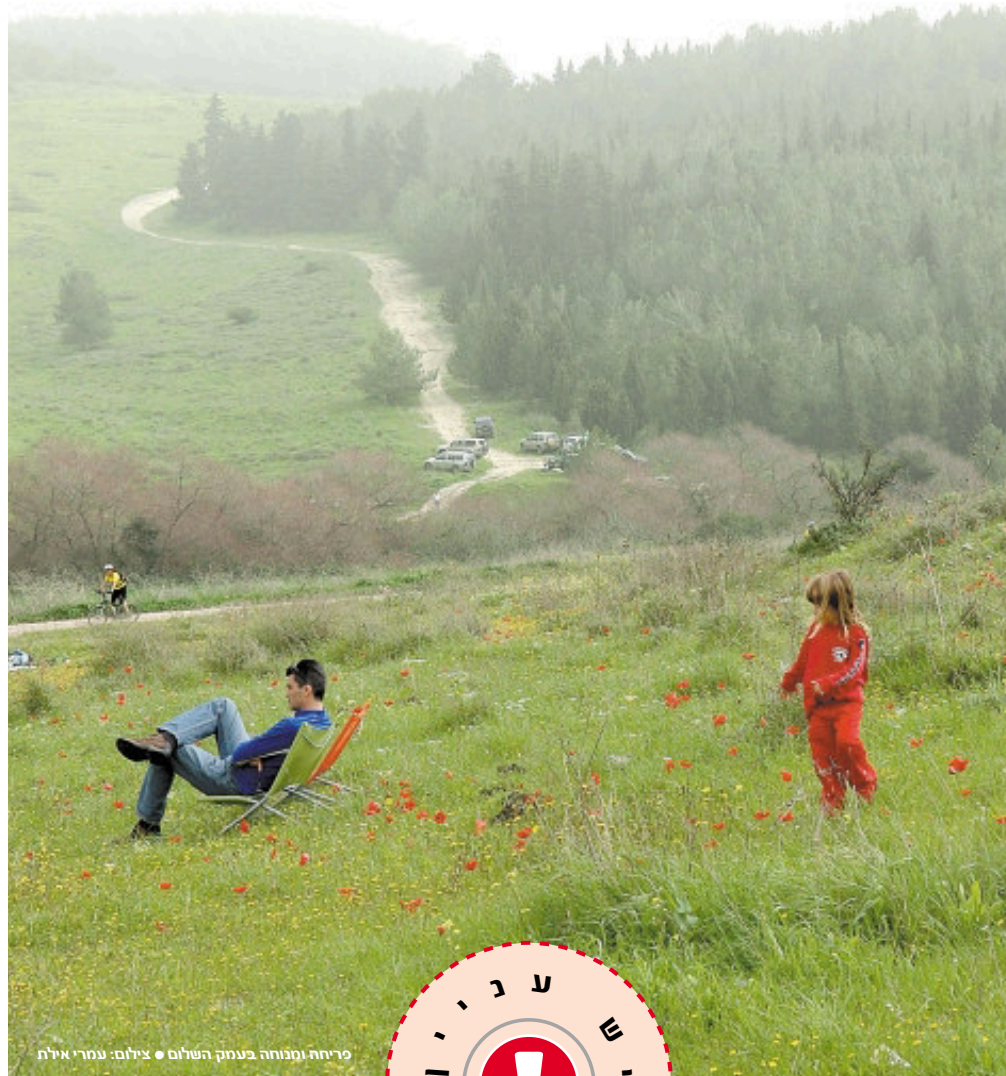
- **ביוערה (מוזאון ההבנה)** - מוזאון קטן ונחמד, שהיה בעבר בית היוצר למפקדי ההגנה ולצה"ל בראשית דרכו. המבקרים "משתלבים" במסדר חניכי הקורסים, ומבקרים בתצוגה הממחישה את חיי היום יום דאז ואת פרקי האימונים.

- **חורבת בית ראש ויער הקיבוצים** - תצפית מופלאה על כל האזור, ושרידי עתיקות מהתקופה הרומית.

- **עין כפר** - שני מעיינות בעמק קטן, ובו שרידי כפר, משוכות צבר ועצי בוסתן.

- **יער הרקפות** (כביש 672) - אלפי רקפות פורחות כאן בחודשים פברואר-מרץ. מומלץ!

- **עין מחוללים** - מעיין המנציח בשמו את כינוסי המחולות שנערכו בעבר בקיבוץ דליה. ממוקם לפני העלייה לשער קיבוץ רמות-מנשה, ונובע בצל עצי אקליפטוס גבוהים.

פריחה ומנוחה בעמק השלום • צילום: עמרי אילר

בשביל הספורט

חוויה ספורטיבית בחיק הטבע לכל המשפחה

בימי חופשת הפסח הקרבים, בתאריכים 7-5 באפריל, יתקיים באזור רמת מנשה פסטיבל "ספורטבע", שבמרכזו פעילויות של ספורט אתגרי ועממי לכל המשפחה. אירועי הפסטיבל יתקיימו במוקדי התיירות השונים שבאזור ובאתרי הטבע והנוף.

לפרטים נוספים על הפסטיבל ולמפות טיול באזור:

אתר המועצה האזורית מגידו - www.megido.org.il

אתר קק"ל - www.kkl.org.il

אתר עמותת התיירות בעמקים - www.emek-tour.org.il